

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

DE PONT DE MONTANYANA AL GOLF DE ROSES

1ª Etapa : PONT DE MONTANYANA - CONGOST DE MONT-REBEI - CORÇA

8 d'octubre 1995

HORARI APROXIMAT

Sortida de Vilanova i la Geltrú.	5.30 h
Pont de Montanyana. Esmorzar.	8.30 h
Sortida cap a la central de l'ENHER.	9.15 h
Central de l'ENHER. Inici de l'etapa.	9.30 h
Pont penjant, barranc de la Maçana. Reagrupament.	11.00 h
	11.10 h
Mas Carlets. Reagrupament.	12.20 h
	12.30 h
Corça. Reagrupament.	14.15 h
Sortida amb l'autocar cap a Àger.	14.30 h
Àger. Dinar.	15.00 h
Sortida cap a Vilanova.	17 h
Vilanova i la Geltrú.	20.30 h

Notes.-

** Esmorzarem a Pont de Montanyana i dinarem a Àger.

** Si us plau, sigueu puntuals, respecteu els reagrupaments i vigileu que hi sigui tothom.

EL MONTSEC

El Montsec forma part de les anomenades serres exteriors prepirinenques, que separen la conca mitjana del Pre-pirineu de la gran depressió de la vall de l'Ebre. Esdevé la gran divisòria entre el Pallars al nord i les terres de la Noguera al sud.

L'aspecte de la Muntanya és la d'una llarga alienació orientada d'E a W, amb la vessant sud tallada per verticals cingleres, mentre que la vessant nord devalla amb un fort, però regular pendent.

La uniformitat es trencada però, pels punts on els rius Noguera Pallaresa i Noguera Ribagorçana han obert uns impressionants engorjats de grandioses proporcions, que són els congostos de Tarradets i de Mont-Rebei. Aquest fet divideix la muntanya en tres unitats ben diferenciades.

La part més a l'est, s'anomena Montsec de Rúbies que va del coll de Comiols (estrictament, des del torrent del Boix), per on passa la carretera d'Artesa de Segre a Tremp, fins al congost de Tarradets amb la Noguera Pallaresa. Aquest sector conté el punt més alt, el cim de Mira-Pallars-Urgell de 1684 m., té uns 15 km. de longitud. En sentit longitudinal està separat per dues barrancades, al nord el riu Barcedana i al sud per la conca de Meià i el barranc de la baronia.

El sector central va de Tarradets a Mont-Rebei o sia de la Noguera Pallaresa a la Noguera-Ribagorçana. Es coneix com a Montsec d'Ares i el punt més alt és Santa Lis amb 1678 m.. En la part central hi ha el coll d'Ares, que és un pas important. Té una llargada de 18 km.. És el sector amb més cingleres, al sud el limiten el barranc de Corça i la vall d'Àger i al nord queda separat de les serres veïnes per una sèrie de barrancs longitudinals de disposició més o menys complicada.

El sector més occidental és el Montsec de Montgai o de l'Estall que comença a Mont-Rebei, assolix els 1324 m. i en 8 km. ves dissolt a les rodalies de Tolba. Tot el tercer sector, encara que pertanyi als Països Catalans, està situat en l'actual comunitat autònoma aragonesa, ja que a Mont-Rebei hi ha la frontera.

MONTANYANA

El municipi del Pont de Montanyana, dit fins fa pocs anys simplement de Montanyana pel prestigi històric de l'antiga capital històrica, és a l'entrada de la Terreta -subcomarca de l'Alta Ribagorça-.

El nom de Montanyana es creu derivat del nom d'un antic propietari de l'època romana, un possible Montanus: Villa Montaniana "mas de Montanus".

El nucli tradicional era el poble de Montanyana, però vers els anys seixanta la gradual despoblació, deguda a la impossibilitat d'utilitzar els vessants per a conreus i la importància ja al·ludida dels eixos de comunicació, féu desplaçar el cap del municipi de la vila antiga al poble del Pont de Montanyana. Aquest poble, nascut al cap d'un antic pont ara totalment destruït, és a una altitud de 528 m, a la riba esquerra de la Noguera.

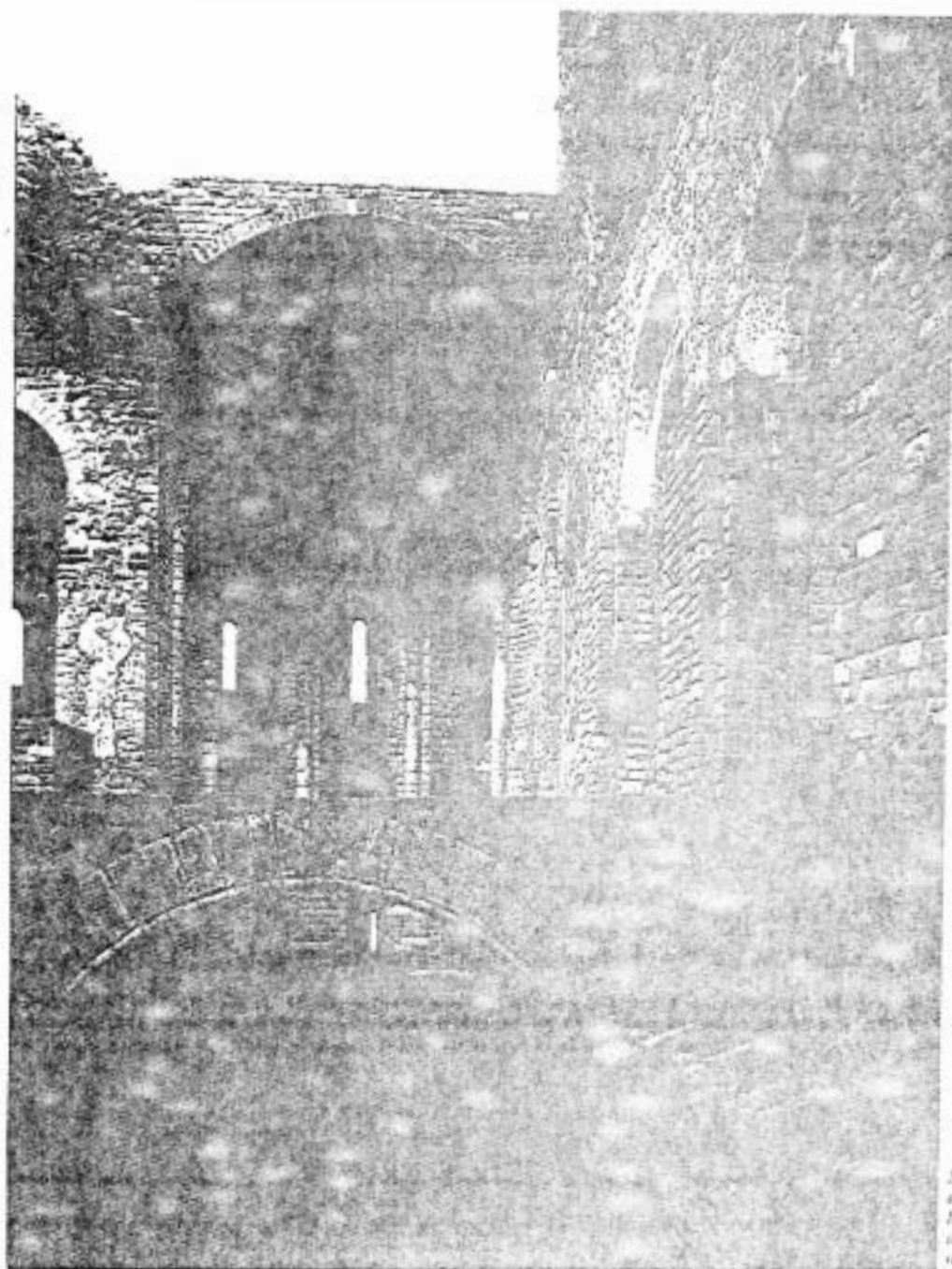
La vella vila de Montanyana, que fins el 1960 va donar nom al municipi, és situada uns dos quilòmetres vers el NW del Pont, assequible per un brancal de carretera que surt de la N-230. Tenia 14 habitants el 1981.

L'antiga població té una situació bellament estratègica i un conjunt de valors arquitectònics que han fet que hagi estat declarada conjunt històric-artístic de caràcter nacional, cosa que ajudarà evidentment a la seva conservació tot i que algunes cases noves arranjades per a segona residència han perjudicat la seva harmonia. Es dreça en la punta d'un esperó allargat resultant de l'erosió dels dos barrancs confluents de Sant Joan i de Sant Miquel, cosa que li va donar una importància defensiva de primer ordre. S'hi accedeix per un pont medieval i les cases són al pendent del turó coronat per les restes del castell i per l'església parroquial romànica de la Mare de Déu de Baldós, que té una porta amb un notable timpà, amb un crist sedent. Aquesta església, que primitivament era dedicada a Sant Martí i Sant Ponç, és obra del segle XII, amb planta de creu llatina i volta de canó i un campanar cobert amb teulada a dos vessants de dos pisos desiguals o trams emmarcats per arcuacions llombardes i lesenes. En procedeix un retaule gòtic, de la segona meitat del segle XIV, obra de Pere Garcia de Benavarri, que ara es conserva repartit entre els museus d'Art de Catalunya de Barcelona i un museu de Nova York. De l'antic castell de Montanyana, queda mitja torre circular, partida en sentit vertical, així com altres restes de les antigues fortificacions del castell i de la vila.

El nucli de Montanyana tenia també unes altres dues esglésies: les que van donar el nom als seus torrents. L'església de Sant Joan, ara en ruïnes, també romànica, amb porta ornada d'arquivoltes i capitells treballats, i la de Sant Miquel, igualment romànica, reduïda ara a unes poques restes de parets, molt castigades pel riu. A la part de Sant Joan hi ha l'antic pont que donava accés a la porta de la vila, amb cases de pedra algunes de les quals han estat renovades però amb poc gust, i a mig pendent hi ha dues torres que formaven part de l'antiga defensa del castell i poble.

CORÇA

Al vessant meridional de la serra de Montsec, uns 2 km a l'esquerra de la Noguera Ribagorçana hi ha el poble de Corça (a 718 m d'altitud), que tenia 44 h el 1970. La tasca de repoblar i artigar les fondalades de Corça fou encomanada per Arnau Mir de Tost al seu cavaller Pong Onofre. El lloc serà vinculat civilment i eclesiàstica a Sant Pere d'Ager. L'englònia parroquial de Corça és dedicada a la Mare de Déu del Roser i Sant Gregori; és un edifici que fou bastit a la segona meitat del segle XVIII. Sobre el poble hi ha vestigi del castell de Corça, que fou enderrocat al segle XV i usat després com a fossar parroquial. Entre l'agregat de Corça i el de Sant Llorenç de la Roca, hi ha l'englònia romànica de Santa Maria, sense culte.

Sector de capçalera de l'antiga col·legiata de Sant Pere d'Ager, recentment restaurada

EL CAMÍ DE MONT-REMEI (O BON-REMEI)

El 17 d'octubre de 1982 es posava fi a un llarg procés reivindicatiu dut a terme per nombrosos grups i entitats de tota mana de cara a la "recuperació" de l'antic camí de Mont-Remei (o Bon-Remei?) inutilitzat per E.N.H.E.R. a partir de l'any 1977.

Retrocedim, però, a l'origen del camí, La Mancomunitat de Catalunya inagurà l'any 1924 un camí de bast en forma de balma obert amb pic i pala a la roca viva del cingle oriental del congost de Mont-Remei (o Bon-Remei?), també anomenat Portell del Montsec, formidable esboranc fendit al llarg dels segles per les aigües de la Noguera Ribagorçana. El camí permetia des d'aquell moment la comunicació fàcil entre la vall d'Ager (la Noguera), al Sud del Montsec, i la població de Pont de Montanyana i les comarques del Pallars Jussà i Baixa Ribagorça, seguint el curs del riu.

Molt anteriorment a l'existència de l'esmentat camí, el Congost ja havia estat transitat, com així ho proven els nombrosos fragments de ceràmica neolítica trobats a la cova Colomera, anomenada també de les Gralles, utilitzada com habitatge per l'home primitiu. Altres estris trobats, semblen indicar que va ser habitada en els sebles III i IV d. JC.

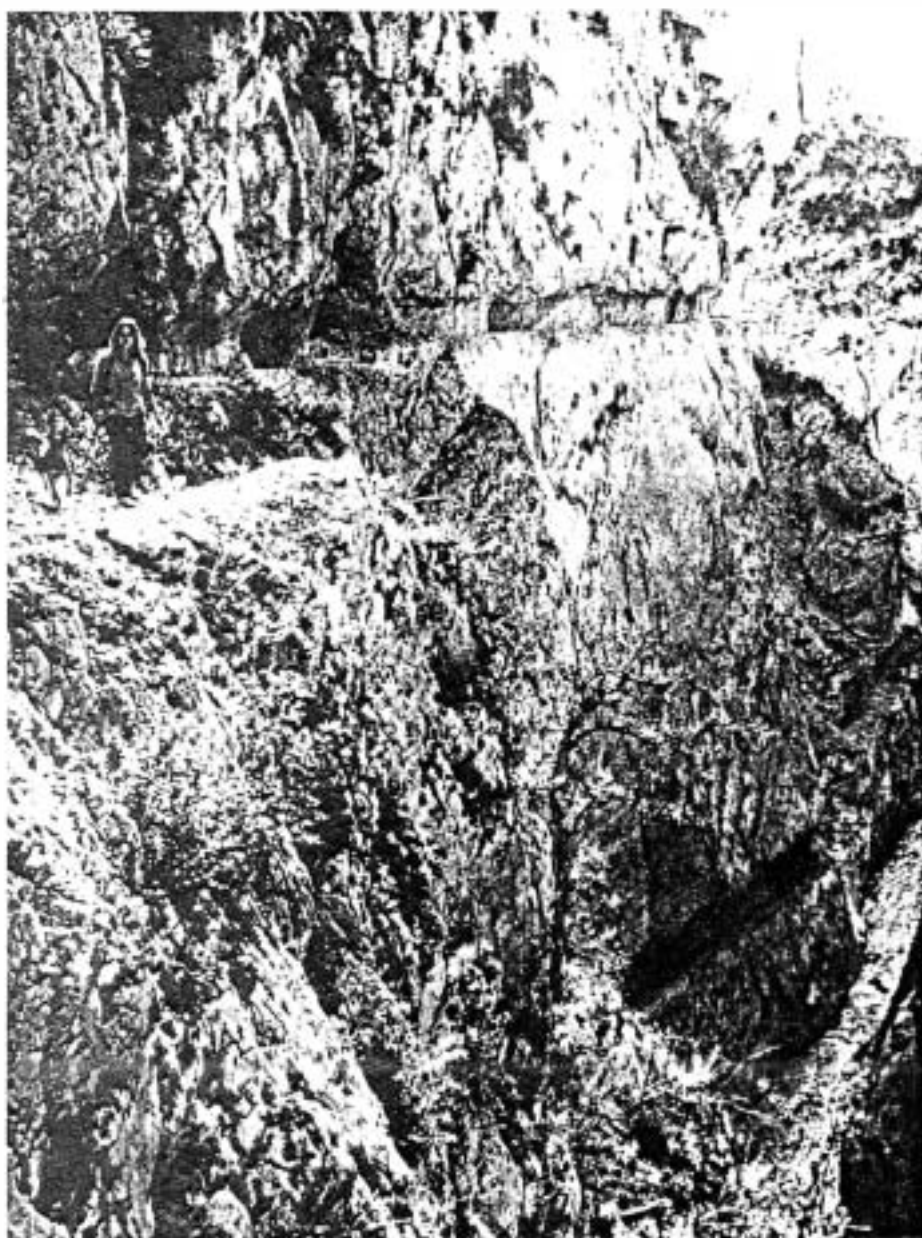
Ja molt més recentment, a les derreries del passat

segle i principis de l'actual, hi ha notícies de l'existència en els trams més difícils de la gorja d'unes barres de ferro o de fusta clavades a la pared, potser amb la finalitat de sostenir una mena de passarella que actualment hi ha a la vall d'Ordesa.

A principis de l'any 1977 l'embassament de Canelles inunda les cotes baixes del Congost i les aigües inunden el camí utilitzat durant més de 50 anys i arriben fins a la vora de Pont de Montanyana. El paratge es transforma, el riu deixa de ser riu i es comverteix en aigua aturada, el soroll que provocava l'aigua xocant contra l'estretor de la gorja desapareix, el silenci que presideix l'indret cobreix, el camí, però, és inaccessible.

Comença la movilització: l'AVUI de 17 de juny de 1977 denuncia la desaparició del camí amb l'article de Jordi Mir "Adéu a Mont-Remei" el qual té l'efecte d'actuar com a disparador de pos-

teriors acticles de queixa. Així a l'AVUI del 26 d'agost del mateix any J. Cabezas en "El camí de Mont-Rebei" reivindica l'existència del camí i incita a la seva defensa. El 26 d'octubre del mateix any EL CORREO CATALÁN publica un comunicat de l'anomenat "Grup de la Franja de Ponent", comunicat repetit en termes semblants a CANIGÓ (5 de novembre de 1977). L'article avans esmentat de J Cabezas és reproduït íntegrament en el butlletí del mes de novembre de 1977 del Club Excursionista Pirinenc, la maror va creixent!

Mentrestant en el si de la U.E.C de Barcelona es va gestant la creació de per la U.E.C., el Club Excursionista Pirinenc, el Grup de la Franja de Ponent, l'Ateneu Enciclopèdic Sempre Avant (de Sants) i un bon nombre de persones a títol particular.

Aquesta comissió, presidida per Fransec Martinez, entra amb contacte amb E.N.H.E.R. a finals de 1977 per mitjà d'una "Carta pública a E.N.H.E.R. en defensa del camí del Congost de Mont-Rebei" document format per 24 pàgines de text, mapes, fotografies i bibliografia.

De gener a juny de 1978 nombrosos periòdics, butlletins d'entitats excursionistes i altres portaveus de l'opinió pública es fan ressó de la preocupació denunciada des de fa ja quasi un any. Mentrestant (14 de maig) el tradicional aplec a l'ermita de la Mare de Deu de la Pertusa, prop de Corçà, es converteix en un acte multitudinari (quasi 1500 persones!) i reivindicatiu amb múltiples adhesions de sindicats i partits polítics.

Poc temps abans de l'aplec, la comissió instà a la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya perquè intervingués en l'afer. Així, amb data de 20 d'abril de 1978, aquesta Federació, va trametre al director d'E.N.H.E.R., una carta tot reclamant una solució per el camí del congost. La resposta favorable (13 de juny) fa conèixer la bona disposició de l'empresa hidroelèctrica i els estudis que està efectuant de cara a la reposició del camí a una cota superior a la del nivell màxim de les aigües de l'embassament, així com l'inici dels tràmits per l'obtenció del M.O.P.U. del reglamentari permís. La col·laboració dels mitjans de comunicació continua després de l'aplec amb molta força, així EL CORREO CATALÁN i l'AVUI publiquen els dies 16, 17 i 31 de maig articles amb la signatura de Carles Reves i del vilanoví Xavier Garcia (el fill, que no pas el pare!). En nombrosos butlletins d'entitats excursionistes segueixen apareixen treballs reivindicatius del camí així com anunciadors del recent compromís de l'E.N.H.E.R..

Per la tardor de 1978 E.N.H.E.R. convoca a la comissió a Saragossa a fi d'activar el permisos de la "Comisaria (!) de Aguas del Ebro" i a principis de març de 1979 l'empresa comunica a la comissió que les obres ja han començat pel seu extrem nord. La premsa s'en fa ressó (AVUI, 6 d'abril de 1979). Tot just iniciades les obres s'han d'aturar a causa del recurs interposat per un propietari de la zona, les dificultats no es van resoldre fins al cap de dos anys. Així pel març de 1981 les obres es reprenen i seguiran un ritme normal fins al seu acabament gràcies a l'esforç i el treball de només dues persones, ajudades per una tercera (excepte la pasartella de 53 metres

de llum i 1 metre d'amplada que travessa el barranc Fondo a 22 metres d'alçada de la llera però només a 2 metres de l'aigua quan l'embassament és ple i que fou realitzada per una altre equip d'operaris), degut a l'estretor i les característiques de l'indret.

L'AVUI del 5 de juny de 1982 publica un article on s'exposen les característiques del nou camí i es comenta l'estat de l'obra, ja a les seves acaballes, Pels primers dies de setembre de 1982 E.N.H.E.R. comunica que l'obra del camí està acabada, la inauguració té lloc el 17 d'octubre de 1982 amb la presència de prop d'un centenar de persones en representació d'entitats excursionistes, de l'empresa hidroelèctrica i de l'Ajuntament d'Àger. Sota l'indret de la cova Colomera i clavada al cingle una placa avui desapareguda (destroçada?, furtada?, en restauració?, al British Museum?, al fons del congost?...) commemorava l'esdeveniment segons la següent inscripció:

CAMI NOU DE
MONT-REBEI
OBERT PER ENHER
17 D'OCTUBRE DE 1982

El Nou Camí del Congost de Mont-Rebei (o Bon-Remei?) està situat en alguns punts fins a 60 metres per damunt de l'antic camí. El seu punt més alt és a 35 metres damunt de l'aigua quan l'embassament està a la seva màxima capacitat, a l'indret anomenat Portell excavat en el cingle de la pared de Catalunya, extrem occidental del Montsec d'Ares. Aquest nou camí travessa un petit túnel de sis metres de llargada necessari degut a la inestabilitat de la roca i passa només 40 metres dessota de la cova Colomera, fàcilment accessible.

Ja avans de la inauguració del nou camí fan aparició als medis de comunicació notícies preocupants, així a l'AVUI del 23 de juliol de 1982 publica "Llum verda a la carretera de la Vall d'Aran pel Congost de Mont-Rebei", és a dir: "quan creus que ja s'acaba... torna a començar!..

És només un primer comentari. En seguiran d'altres. Es fan especulacions. Hom comenta que és una compensació al poble d'Àger per la construcció de la carretera del Doll que tot i fer possible la rehabilitació de Sant Oïme ha desviat definitivament la circulació del tram Balaguer-Àger.

En 1984 la Generalitat aprova un projecte de carretera entre Agulló, al costat d'Àger i Pont de Montanyana la qual tindria onze túnels i cinc ponts en els seus 21 quilòmetres. La carretera reduiria en vint (!) minuts la durada del trajecte Barcelona-Vaqueira. Operació polítics-financiera?. En 1985 es signa el contracte consedint-se 2900 milions de pessetes per a les obres.

Les queixes tornen a fer-se sentir, nombrosos articles a l'AVUI i altres diaris i setmanaris denuncien la possible imminent destrucció de l'unic congost català pre-pirinenc encara verge. La

Comissió per la Salvaguarda del Montsec, amb seu a Balaguer, lluita per evitar la destrucció de Mont-Rebei i fins i tot reb un premi de 30000 pessetes del MOPU (!) amb motiu de la celebració de l'any europeu del medi ambient. L'objectiu de la Comissió és la salvació no només del congost de Mont-Rebei sino de tot el Montsec a partir de la seva declaració de Parc Natural.

La Direcció General de Carreteres de la Generalitat de Catalunya reb de l'esmentada Comissió un projecte alternatiu de carretera que evita el congost i travessa el Montsec mitjançant un túnel de 5 km. des d'Àgulló a Sant Esteve de la Sarga, prop de Pont de Montanyana, Aquest projecte alternatiu és rebutjat per la Generalitat pel seu cost estimat en 5000-8000 milions de pts.

L'actuació de la Comissió i les denúncies aparagures en nombroses publicacions han fet que la Generalitat abandoni el projecte. Paralelament la Generalitat sembla decidida a la declaració de Parc Natural per a la serra del Montsec. Podem dormir tranquils ?, o encara cal restar alerta i disposats a resistir nous intents d'agressió disfressats de progrés i benestar ?. Mentyrestant caminem i gaudim de l'espectacle. Aquest encara és de franc!.

PSEUDO-DESCRIPCIÓ DEL RECORREGUT

Inversió de la descripció de la XVII Sortida "Coneguem Catalunya" (28/5/89)

Qualsevol semblança amb la realitat és pura coincidència

	Horari
Parcial	Total

0.00	0.00
------	------

Central de l'ENHER. Seguim la carretera asfaltada.

0.06	0.06
------	------

Abandonem la carretera per tal de continuar per una pista a l'esquerra.

0.09	0.15
------	------

Deixem una pista a la dreta.

0.07	0.22
------	------

Passem una riera a gual.

0.09	0.31
------	------

Passem per un bosquet de roures.

0.05	0.36
------	------

Casa a la dreta.

0.17	0.53
------	------

Mas de Mont-rebei.

0.13	1.06
------	------

Passem prop d'una bauma; bonica vista de l'ermita romànica de la Mare de Déu del Congost i del castell de Girbeta.

0.02	1.08
------	------

Deixem la pista per anar cap a la dreta.

0.09	1.17
------	------

A la dreta, a l'altre costat del pantà, tenim l'ermita i el castell.

0.15 1.32

Arribem al peu d'una paret rocosa amb una bauma.

0.03 1.35

Girem a la dreta per tal de travessar el pont penjat sobre el barranc de la Maçana.

0.05 1.40

Deixem un camí a l'esquerra.

0.09 1.49

Entrem en el congost.

0.05 1.54

Deixem un viarany a la dreta que va a un brollador d'aigua força important; pugem.

0.06 2.00

Passem per sota d'un pont de pedra.

0.02 2.02

Passem per sota de la cova Colomera.

0.07 2.09

Sortim del camí excavat a la paret.

0.04 2.13

Per la dreta se'ns uneix el camí antic, avui inutilitzat pel pantà.

0.31 2.44

Mas Carlets i font de Rajolí. El camí passa per davant de la casa que queda a l'esquerra.

0.30 3.14

Després de vorejar un seguit de baumes arribem a la cleda de la Faixa; uns corrals en una bauma que ens queden a l'esquerra.

0.05 3.19

Arribem al peu d'una gran roca; continuem baixant.

0.12 3.31

Arribem a l'enrunat mas de la Pardina; deixem la masia a la dreta, al costat d'una gran alzina. Pugem lleugerament.

0.01 3.32

Deixem un corriol a l'esquerra; baixem.

0.02 3.34

Llit del barranc, pedregós i normalment sec. Comencem a pujar fent ziga-zagues.

0.08 3.42

Final de la pujada.

0.07 3.49

Desemboquem en una pista.

0.02 3.51

Arribem en una petita esplanada.

0.04 3.55

Deixem dos camins gairebé seguits a la dreta; a l'esquerra, dalt del cingle, veiem una roca foradada.

0.09 4.04

Deixem un camí a la dreta.

0.07 4.11

Deixem un camí a la dreta que porta al cementiri de Corçà.

0.05 4.16

Arribem a Corçà.

Està clar que ningú pot acceptar la paternitat i/o maternitat d'aquesta "cosa"

octubre 1995

a una central elèctrica.

06' 4h 17' Fi de la caminada, Som a la central
de l'ENHER, on hi ha l'autocar que ens portarà
a dinar al Pont de Montanyana.

Temps total de marxa: 4h 17'

Temps aproximat de parades: 50'

Durada total de l'excursió: 5h 07'

